EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 7.7.2004
KOM(2004) 437 galutinis

2004/0141 (CNS)

pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

pakeičiantis reglamentą (EB) Nr. 539/2001 dėl abipusiškumo mechanizmo

(pateikta Komisijos)

MOTYVŲ IŠDĖSTYMAS

Reglamento (EB) Nr. 539/2001 1 straipsnio 4 dalyje yra pateikiamas abipusiškumo mechanizmas, taikytinas, jei trečia šalis, įtraukta į reglamento II priedo sąrašą (pozityvusis sąrašas), taiko vizų režimą kurios nors valstybės narės piliečiams. Tas mechanizmas konkrečiai trečiai šaliai numato, valstybės narės « aukos » prašymu, greitą bendrą atsakymą, susidedantį iš kelių nuoseklių etapų serijos (valstybė narė, kurios piliečiams yra taikomas vizų režimas, apie tai praneša, valstybės narės laikinai įveda privalomąjį vizų režimą konkrečios trečiosios šalies piliečiams, nebent Taryba nuspręstų kitaip, informacija apie laikiną vizų įvedimą paskelbiama Oficialiajame leidinyje, Komisija nagrinėja visus Tarybos ar kurios nors valstybės narės prašymus perkelti trečiąją šalį iš reglamento pozityviojo sąrašo į negatyvųjį sąrašą).

Šis mechanizmas nebuvo numatytas 2000 m. sausio 26 d. pradiniame Komisijos pasiūlyme, jis yra Tarybos darbų eigos rezultatas. Komisija, norėdama atsižvelgti į valstybių narių pageidavimą abipusiškumui suteikti veiksmingumo, savo pataisytame 2000 m. rugsėjo 9 d. pasiūlyme pirmame straipsnyje pridėjo 4 dalį. Siūlomas abipusiškumo mechanizmas, kuris atspindėjo ir formalizavo valstybių narių Tarybai pateiktus pasiūlymus, galiausiai beveik visas buvo perkeltas į Tarybos priimtą Reglamentą (EB) Nr. 539/2001.

Praėjus beveik trejiems metams nuo Reglamento (EB) Nr. 539/2001 įsigaliojimo, abipusiškumo mechanizmas dar nebuvo įgyvendintas. Reikia išanalizuoti to priežastis, šiuo aspektu remiantis Komisijos tarnybų darbo dokumento konstatavimais dėl abipusiškumo vizų[1] srityje, ir pateikti siūlymus dėl įstatyminio reguliavimo.

Štai pirmas konstatavimas. Tuo pat metu, kada kai kurių valstybių narių ar asocijuotųjų valstybių piliečiai privalo gauti vizas vykstant į kai kurias trečiąsias šalis iš reglamento pozityviojo sąrašo (EB) Nr. 539/2001 (JAV/Graikija; Brunėjus/Austrija, Suomija, Graikija, Portugalija, Islandija; Venesuela/Suomija; Gvatemala/Islandija), tos šalys nepradėjo taikyti abipusiškumo principo. Tačiau tik šios valstybės narės gali taikyti mechanizmą ir turi teisę rinktis – taikyti jį ar ne.

Tokio šių valstybių narių elgesio priežastis matyt išplaukia iš to, kad mechanizmas yra pernelyg griežtas. Antrasis jo etapas (laikinas privalomo vizų režimo įvedimas visose valstybėse narėse konkrečiai trečiajai šaliai) savo beveik automatinio taikymo pobūdžiu atbaido valstybes nares nuo šio mechanizmo būgštaujant, kad tai gali prisidėti prie krizės pagilėjimo, ar tai būtų tarptautinių santykių su trečiąją šalimi, ar vidaus reikalų srityse. Iš tiesų antrąjį mechanizmo etapą gali panaikinti tik kvalifikuota balsų dauguma Tarybos priimtas sprendimas. Abipusiškumo mechanizmo schemoje tokio sprendimo priėmimas būtinai yra vertinamas kaip valstybių narių atsisakymas veikti solidariai su konkrečia valstybe nare.

Tokia pirmoji išvada apie solidarumo mechanizmo netinkamumą sustiprėja, kai pažvelgiame į Europos Sąjungos plėtrą. Reglamento (EB) Nr. 539/2001 1 straipsnio 4 dalyje aprašyta situacija po 2004 m. gegužės 1 d. gali remtis naujosios valstybės narės trečiųjų šalių, kurios ir toliau reikalauja vizų valstybių narių piliečiams, situacija. Visos naujosios valstybės narės juridiškai gali daugeliui trečiųjų šalių taikyti abipusiškumo mechanizmą. Nuo 2001 m. konstatuoti mechanizmo trūkumai ir rizikos tokiu būdu tampa ypatingai aštrūs plėtros kontekste ir mechanizmo peržiūra darosi itin būtina.

---

[1] 2004 m. vasario 18 d. dokumentas JAI-B-1(2004)1372

Tokios peržiūros tikslas nėra sumažinti solidarumą, būdingą bendrai politikai vizų srityje, užglaistant Reglamente (EB) Nr. 539/2001 numatytą abipusiškumo principą. Abipusiškumas išlieka esminis vizų politikos principas ir vienas iš pagrindinių kriterijų (išvardintų 5 reglamento motyvavime), į kuriuos reikia atsižvelgti, kai yra sudarinėjami ar keičiami trečiųjų šalių sąrašai, pridedami prie Reglamento (EB) Nr. 539/2001. Šio pasiūlymo pagrindinis tikslas – įvesti lankstesnį, realesnį, taigi, ir galimą veiksmingiau panaudoti mechanizmą. Nežinant politinės abipusiškumo apimties, dabartinis mechanizmas iš tiesų pasirodė pernelyg maksimalistinis ir pernelyg rizikingas politiškai, kad būtų naudingas. Jis aklai siūlo taikyti sankcijas visiškai apeinant diplomatinį klausimo sprendimo būdą, net tada, kai nei vienas kriterijus sudarinėjant pozityvų ir negatyvųjį sąrašus neturi absoliučios svarbos; toks sudarinėjimas iš tiesų vyksta "pagal apgalvotą vertinimą, nagrinėjant kiekvieną iš įvairių atvejų konkrečiai: susijusius su nelegalia imigracija, viešąja tvarka bei saugumu ir tarptautiniais Europos Sąjungos santykiais su trečiosiomis šalimis, taip pat atsižvelgiant į regioninės koherencijos bei abipusiškumo prasmę".

Siūlomas mechanizmas taip pat turėtų padėti išspręsti esminį ankstesnės sistemos trūkumą, kai procedūros taikymas priklausydavo nuo vienos valstybės narės, kuriai trečioji šalis imdavo taikyti privalomąjį vizų režimą. Komisija mano, kad neabipusiškumas yra nepaprastai svarbus bendrai vizų politikai ir kad diskusijos dėl šios situacijos Bendrijų masteliu, tokios, kurios padėtų rasti tinkamą atsakymą, neturi priklausyti nuo vienos valstybės narės geros valios. Bendroje vizų politikoje turi būti vadovaujamasi principu, kad abipusiškumas remiasi visų valstybių narių solidarumu, kai tenka spręsti problemas, su kuriomis susiduria viena iš jų. Norint užtikrinti šį solidarumą ir apsaugoti bendrijų interesus, yra būtina numatyti tokį mechanizmą, kuris leistų Komisijai taikyti įgyvendinamą ir efektyvų derybų būdą, kuris sietųsi su visa Europos Sąjungos užsienio politika.

Taigi, remdamasi šiomis aukščiau pateiktomis pastabomis, Komisija siūlo sukurti mechanizmą, kuris turėtų užtikrinti efektyvesnį abipusiškumo principo, esminio bendroje vizų politikoje, laikymąsi.

Straipsnių komentaras:

1 straipsnis:

pastabos apie siūlomą Reglamento (EB) Nr. 539/2001 1 straipsnio 4 dalies redakciją:

Termino "Įvedimas" naudojimas aiškiai nurodo, kad yra kalbama apie naują padėtį, sudarytą trečiosios šalies iš II priedo nutarimu įvesti vizų režimą vienos ar kelių valstybių narių, kurioms anksčiau nereikėjo vizų, piliečiams. Tam, kad būtų aišku, jog mechanizmas turi būti taikomas prie sąlygų, buvusių prieš naujojo reglamento įvedimą ir jam įsigaliojus, 2 straipsnyje yra numatyta speciali nuostata.

- Punktas a):

Kiekvienas neabipusiškumo atvejis turi būti skaidrus ir apie jį turi būti informuojama automatiškai. valstybė narė nuo šiol privalo pranešti apie tokį atvejį.

- Punktas b):

Reikia nutraukti dabartinį mechanizmą, pernelyg dažnai taikantį sankcijas, kaip “normalų” problemos sprendimo būdą, kurio Taryba gali nepaisyti.

Kad būtų galima rasti tinkamiausią sprendimą susidarius neabipusiškumo atvejui, yra svarbu, kad Komisija pradėtų veiksmus su trečiąja šalimi, siekdama, kad ši vėl taikytų bevizį režimą reikiamos valstybės narės piliečiams. Šis Komisijos vaidmuo yra susijęs su faktu, kad sprendžiant vizų panaikinimo/įvedimo klausimus tarptautiniu masteliu, išskirtinai reikia bendrijų kompetencijos. Komisijos konstatavimai turi būti pateikiami ataskaitoje ir perduodami Tarybai. Ataskaitą reikia perduoti nedelsiant, priklausomai nuo situacijos skubos, paliekant pakankamą terminą aplinkybėms įvertinti ir reikiamiems diplomatiniams veiksmams pradėti siekiant bevizio režimo atstatymo.

- Punktas c):

Siūlomą redakciją inspiravo noras, kad abipusiškumo mechanizmas liktų kuo arčiau įprastų šioje srityje priimamų sprendimų schemų. Taip Komisija gali savo ataskaitą priderinti prie Tarybos, pasiūlydama laikinai atstatyti vizų režimą konkrečiai trečiajai šaliai. Toks laikinas atstatymas, bet kuriuo atveju turintis pasibaigti tuo pat metu, kai trečioji šalis nutraukia savo sprendimą, sudaro galimybę Tarybai spręsti kvalifikuota balsų dauguma. Tokio trumpo laikotarpio, per kurį Taryba turi nuspręsti, tikslas yra užtikrinti sukurtos priemonės efektyvumą, nes ji turi leisti reikalui esant greitai sureaguoti trečiosios šalies atžvilgiu, turint omeny, kad tai yra apsaugos priemonė, kurios taikymas tuo momentu yra laikinas.

- Punktas d):

Komisijos galimybė siūlyti laikiną priemonę negali būti sąlygojama ankstesnės Tarybai pateiktos ataskaitos. Gali būti, kad dėl kai kurių aplinkybių tampa būtina skubiai pateikti tokią laikiną priemonę. Akivaizdu, kad pateikdama savo pasiūlymo motyvus Komisija pasiaiškins, dėl kokių aplinkybių reikėjo imtis tokios procedūros be išankstinės ataskaitos. Dėl skubos, pateisinančios Komisijos veiksmą, yra būtina, kad Taryba pasisakytų per trumpą laikotarpį.

- Punktas e):

Vizų režimo atstatymas, pagal punktuose c) ir d) numatytas nuostatas, lieka speciali ir laikina priemonė palyginus su konkrečios trečiosios šalies perkėlimu iš pozityviojo sąrašo į negatyvųjį Reglamento Nr. 539/2001 sąrašą. Kad būtų užtikrintas reakcijos trečiosios šalies, kaltos dėl susidariusios neabipusiškumo situacijos, atžvilgiu efektyvumas reikia patikslinti, kad laikinoji priemonė neliečia galimybės pasiūlyti tokį perkėlimą. Be kita ko reikia numatyti, kad nesulaukus trečiosios šalies reakcijos į laikinąją priemonę, netrukus Komisija gali pateikti pasiūlymą perkelti trečiąją šalį į I priedą.

- Punktas f):

Tai procedūros, kurias reikia taikyti, kai trečioji šalis nusprendžia panaikinti vizų režimą. Schema yra perimta iš dabartinio mechanizmo punktų e) ir f). Tačiau, laikino vizų įvedimo pabaiga tiksliai sutampa su trečiosios šalies vizų panaikinimo įsigaliojimu.

2 straipsnis:

2 straipsnio tikslas - aiškiai nusakyti, kad mechanizmas taip pat turi būti taikomas konstatuotoje situacijoje, įsigaliojus reglamentui, kuris įpareigoja valstybes nares informuoti

apie kiekvieną vizų įvedimą trečiojoje šalyje, tai yra, tais atvejais, kai tuo metu viena ar kelios II priedo trečiosios šalys nepanaikina vizų režimo kurios nors valstybės narės piliečiams. Pagal modelį, numatytą vizų režimo įvedimui, yra svarbu griežtai nustatyti terminą, per kurį valstybė narė turi pranešti. Įvairios mechanizmo sąlygos yra taikomos tiek vizų režimo įvedimui, tiek jo panaikinimui.

Vizų režimo nepanaikinimo situacija nebuvo nagrinėta 1 straipsnyje, nes tai specifinė situacija, kuri susidarys įsigaliojus šiam reglamentui. Tai pereinamoji priemonė, taikoma tik pereinant iš dabartinio režimo į naują sistemą, kuri įpareigoja kiekvieną valstybę narę informuoti apie vizų režimo įvedimą trečiojoje šalyje paliekant konkrečiai valstybei narei galimybę rinktis ar pradėti taikyti abipusiškumo mechanizmą. Tad nebūtina to, t.y. vizų režimo nepanaikinimo, integruoti į Reglamento Nr. 539/2001 mechanizmą, kuris tik numato vizų režimo įvedimą trečiojoje šalyje ateityje.

2004/0141 (CNS)

pasiūlymas

TARYBOS REGLAMENTAS

pakeičiantis reglamentą (EB) Nr. 539/2001 dėl abipusiškumo mechanizmo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, konkrečiai į jos 62 straipsnio 2 dalies b punkto i papunktį,

atsižvelgdama į Komisijos[2] pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento[3] nuomonę,

manydama, kad:

(1) 2001 m. kovo 15 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 539/2001 1 straipsnio 4 dalyje numatytas mechanizmas, kuris nustato sąrašą trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines valstybių narių sienas, privalo turėti vizas, ir sąrašą šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, pasirodė netinkamas taikyti neabipusiškumo atvejais, kai trečioji šalis, esanti minėto reglamento II priedo sąraše, t.y. trečioji šalis, kurios piliečiams vizos reikalavimas netaikomas [4], nepanaikina ar vėl atnaujina vizų režimą, vienos ar kelių valstybių narių piliečiams. Valstybių narių, kurios susiduria su neabipusiškumo atvejais, solidarumas reikalauja adaptuoti esamą mechanizmą, kad šis būtų veiksmingas.

(2) Kadangi tokie neabipusiškumo atvejai yra rimti, svarbu, kad apie juos konkreti viena ar kelios valstybės narės būtinai informuotų. Norint, kad konkreti trečioji šalis vėl imtų taikyti bevizį režimą konkrečių valstybių narių piliečiams, reikia numatyti skirtingų lygių ir veiksmų skubos mechanizmą, kurį būtų galima pradėti taikyti nedelsiant. Tad reikia, kad Komisija kuo greičiau pradėtų atitinkamus veiksmus su trečiąja šalimi, Tarybai pateiktų ataskaitą ir bet kuriuo metu turėtų galimybę pasiūlyti Tarybai priimti laikiną sprendimą dėl vizų režimo atstatymo konkrečios trečiosios šalies piliečiams. Tokio laikino sprendimo priėmimas neturi būti kliūtis galimybei įtraukti tą trečiąją šalį į Reglamento (EB) Nr. 539/2001 I priedą. Be kita ko reikia numatyti laikiną ryšį nuo laikinosios priemonės įsigaliojimo iki galimo pasiūlymo dėl šalies perkėlimo į I priedą.

---

2 OL C , p. .
3 OL C , p. .
4 OL L 81 2001 m. kovo 21 d., p. 1

(3) Reikia, kad trečiosios šalies sprendimas panaikinti vizų režimą ar atnaujinti vizų režimo panaikinimą vienos ar kelių valstybių narių piliečiams automatiškai panaikintų Tarybos priimtą sprendimą dėl laikino vizų režimo.

(4) Todėl reikia pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 539/2001.

(5) Reikia numatyti pereinamąjį režimą tuo atveju, jei įsigaliojus šiam reglamentui, trečiosios šalys, išvardytos Reglamento (EB) Nr. 539/2001 II priede, valstybėms narėms taikys vizų režimą. Kalbant apie Islandiją ir Norvegiją, šis reglamentas toliau plėtoja Šengeno *acquis* nuostatas, pagal sutartį, kurią sudarė Europos Sąjungos Taryba su Islandijos Respublika bei Norvegijos Karalyste dėl šių šalių bendradarbiavimo įgyvendinant, taikant ir plėtojant Šengeno *acquis*, kuri priklauso sričiai, apie kurią yra kalbama 1999 m. gegužės 17 d. Sprendimo 1999/437/EB dėl kai kurių šios sutarties taikymo būdų 1 straipsnio punkte A.

(6) Reglamentas (EB) Nr. 539/2001 netaikomas Jungtinei Karalystei ir Airijai. Taigi, šios šalys nedalyvauja priimant šį reglamentą, ir jis joms nėra taikomas.

(7) Šis reglamentas sudaro aktą, kuris remiasi Šengeno *acquis* arba yra su juo susijęs pagal stojimo akto 3 straipsnio 1 dalį,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Reglamento (EB) Nr. 539/2001 1 straipsnio 4 dalis yra keičiama šiuo tekstu:

“4. II priedo sąraše esančios trečiosios šalies vizų režimo įvedimas valstybės narės piliečiams suteikia galimybę taikyti šias priemones:

a) per dešimt dienų, po to, kai trečioji šalis paskelbia ar įveda vizų režimą, valstybė narė apie tai raštu praneša Komisijai; toks pranešimas yra išspausdinamas *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*, C serijoje;

b) Komisija nedelsiant pradeda veiksmus su trečiosios šalies valdžios atstovais, kad vėl būtų panaikintas vizų režimas, ir, vėliausiai per šešis mėnesius nuo pranešimo išspausdinimo, apie tai praneša Tarybai;

c) Pagal savo ataskaitos išvadas Komisija gali pateikti Tarybai pasiūlymą dėl laikino vizų režimo įvedimo konkrečios trečiosios šalies piliečiams. Dėl šio pasiūlymo Taryba priima sprendimą kvalifikuota balsų dauguma per 3 mėnesius.

d) Jei Komisija mano, kad tai yra pagrįsta, ji gali, be išankstinio pranešimo, pateikti c punkte nurodytą pasiūlymą. Šiam pasiūlymui yra taikoma c punkte numatyta procedūra.

e) Procedūra, numatyta c ir d punktuose, neturi įtakos Komisijos galioms pateikti siūlymą pakeisti šį reglamentą siekiant perkelti konkrečią trečiąją šalį į I priedą. Bet kokiu atveju, jei buvo nuspręsta taikyti laikinąją priemonę, numatytą c ir d punktuose, pasiūlymą keisti šį reglamentą Komisija pateikia vėliausiai po šešių mėnesių nuo laikinosios priemonės įsigaliojimo.

f) kai trečioji šalis panaikina vizų režimą, valstybė narė praneša apie panaikinimą Komisijai. Šis pranešimas yra spausdinamas *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*, C serijoje. Galimas laikinas vizų režimo įvedimas pagal c punktą automatiškai nustoja galioti nuo tos dienos, kai konkreti trečioji šalis panaikina vizų režimą;

2 straipsnis

Valstybės narės, kurių piliečiams šio reglamento įsigaliojimo dieną kuri nors trečioji šalis iš Reglamento (EB) Nr. 539/2001 II priedo taiko vizų režimą, apie tai raštu praneša Komisijai per dešimt dienų nuo šio reglamento įsigaliojimo. Pranešimas yra spausdinamas *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*, C serijoje.

Taikomos Reglamento (EB) Nr. 539/2001 1 straipsnio 4 dalies nuo b iki f punktų nuostatos, tokios, kokios jos yra po šio reglamento pakeitimų

3 straipsnis

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtąją dieną po jo paskelbimo *Europos Bendrijos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas valstybėse narėse pagal Europos bendrijos steigimo sutartį.

Pasirašyta Briuselyje,

Taryba
Pirmininkas